

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Allocutiones Sacræ, Svper Evangelia Dominicarvm totius anni

Jahoda, Johann

Pragæ, [ca. 1659]

Ars capiendi homines.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51496](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51496)

DOMINICA IV. POST PENTECOSTEN.

ALLOCVTIO II.

Ars capiendi homines.

Eris homines capiens. Luc. 5.

Mnū pretiosissima cūm
censeatur libertas, qui sit,
ut alienæ libertatis insi-
diatores plerumq; egeni,
& inopes incedant? Noctes atq; dies

- - manet sub Iove frigido

Horat. l. 1.
Carm.

Venator tener a conjugis immemor,
Sen visa est catulis cervæ fidelibus,
Sen rupit teretes Marsus aper plagas;

& tamen præter viridem, herbeumq;
vestitum, quid amabò splendidius præ-
ferebat? Imò venatores plerumque ho-
mines improbi sunt. Audet enim di-

Hier. in Ps.
90.

cere Hieronymus: *Esau venator erat,*
quia peccator erat; & penitus non inveni-
mus in scripturis sanctis sanctum aliquem
venatorem. Aucupe, qui inter virgula
fese occultans aves in laqueum suum
trahit, quid egentius? quid spoliatus?
Piscatorem num quis opulentum ac di-
vitem vidit? plerumque id genus ho-
minum vile, abjectum, inglorium,
nec suscipiendis magistratibus, urbi-
busque regendis idoneum censetur.
Nimirum quæ

Non bene pro toto libertas venditur
auro,

multò minùs violentos sui raptores
faciet ditescere. Nihilominus tamen
una aliqua lucrosissima & planè inso-
lens hodie instituitur piscatio, videlicet

hominum; dicitur enim piscatori Pe-
tro: *ex hoc jam eris homines capiens.*
Et rursus tam illi, quàm Fratri: *venite*
post me, faciam vos fieri Piscatores homi-
num, ubi Glossa ordinaria inquit: *mu-*
tatur intentio, non piscatio. Fit mare se-
culum, pisces homines. Anno superio-
re exposui, quomodo hi ipsi Pisces, qui-
busve instrumentis piscatum exerce-
ant: hodie exponam, qualiter iisdem
instrumentis capiantur.

Primò retia, quibus facillimè homi-
nes capiuntur, sunt oculi. De his ita
Ambrosius: *ipsi nobis oculi retia sunt,*
& ideo scriptum est: ne capiatis oculis
tuis. Et infra: *multa retia sunt; ocu-*
lus tamen laqueus amatoris est. Et ve-
rò habent non parvam similitudinem,
rete, & oculus, ut idcirco Anatomici
quandam in oculo tunicam vocaverint
reticularem, retiformem, sive retinam.
Irrerita est prima his retibus à Tartareo
Piscatore Eva, quando vidit, *quòd bo-*
num esset lignum & pulchrum oculis aspe-
ctuq; delectabile. In quam S. Bernardus
ita declamat: *quid tuam mortem tam*
intente intueris? Quid spectare libet, quod
manducare non licet? Oculos, inquis, ten-
do, non manum: non est interdictum, ne
videam; sed ne comedam. At si culpa
non est, culpa tamen occasio est. *Laten-*
ter in cor tuum serpens illabitur. Auget
curam, dum incitat gulam. Acuit cu-
riofsi-

I.
Retia sunt
oculi.
Ambr. l. de
penit. c. 14.

riositatem, dum suggerit cupiditatem; of-
fert prohibitum, & aufert concessum.
Porrigit pomum, & surripit paradysum.

Judic. 16. 1.

Irretitus Samson fortissimus, dum vi-
dit mulierem meretricem. Irretitus Ho-
lofernes Assyrius, qui uti Judith ora-
bat: (capiatur laqueo oculorum suorum
in me) visâ illâ statim captus est in oculis
suis. Irretitus ille infamis amator, qui
suam ipsius sortem lamentatur apud
Propertium:

Propert. l. 1.
eleg. 1.

Cynthia prima suis miserum me cepit
ocellis.

Irretitus unus alius apud Maronem, qui
oggemit:

Virg. eclo.
8.

Vt vidi, ut perij, ut me malus abstulit
error!

Gvazzus de civili conversat. L. 4. re-
fert ab Artifice aliquo Venerem dor-
mientem expressam cû hac epigraphe:

Cave viator, excites somno Deam,
Sua aperiens tua namq; claudet lu-
mina.

aitque nigris oculis inesse vim maxi-
mam ad illaqueandum, atq; apud Ita-
los maximè illos laudari, & tales fuis-
se Veneri. Apud Ultramontanos tam-
en cæruleos primas tenere, quales
Homerus Palladi fuisse scribit, quæ id-
circo Dea *Glaucopys* ab eo vocatur.
Malim ego vos cæruleis potius, quàm
nigris oculis irretitos. Semper enim
in nigro colore mortuale quid inest;
cæruleus contra pro cœlesti habetur.
Trahit quidem quamplurimos nigri-
cantibus oculis Cypria Venus; sed in-
star Basilisci intoxicat; instar ranæ pi-

scatricis illaqueat, instar veneficæ fas-
cinat. De Basilisco ita Ludovicus Vi-
ves: Basilisci oculi ad id tantum efficaces
memorantur, ut quæq; visâ inficiat; imò
etiam solo visu animantia interimat, quin
13.

& se ipsum visu proprio interimit. Ar-
matus enim homo sese speculo contectum
exhibet Basilisco: ille sese prospectans re-
flexu radiorum suorum perimitur. De
rana piscatrice sequentia Philosophus.

Arist. l. 9.
animal. c.
37.

Rana piscatrix est, cui gemina fila ante o-
culos dependent, quæ capilli speciem refe-
runt, sed postrema rotundis quibusdam
præpilantur, quasi esca causâ additis: lo-
cis itaq; arenosis, aut faculento obturbato
solo sese abscondit, piscaturq;: attollens e-
nim illa sibi præpendentia fila, dum pisci-
culi occurrunt, & capita machinamenti
pensilis pulsant, ipsa subtrahens fila allicit,
attrahitq; cum eis & pisciculos, in osque
ducit. Porro de veneficis id vulgò no-
tum est, si quem, & maximè infantes
ac pueros, vel aspiciant, statim fasci-
num inducant, cujus generis sunt femi-
næ in Scythia, quæ vocantur *Vitia*, &
Rhodi populi *Telchines* dicti, qui om-
nia aspectu suo fasciant. Vnde il-
la Poëtæ querela:

Nescio quis teneros oculus mihi fasci-
nat agnos. Virg. ecl. 3.

Solent autem Matres ac Nutrices hu-
jusmodi pestibus avertendis certa quæ-
dam amuleta pueris è collo suspende-
re: veteres in sinum, talium fascina-
torum spuebant, ut colligitur ex illo
Tibulli:

Hunc puer, hunc juvenis turbâ cir-
cumstet arctâ, Tibull. l. 1.
el. 2.

Despuit in molles & sibi quisq; sinus.

Cc 2

Sed

Sed optimum, contra omnes ejusmodi noxios aspectus amuletum meo. iudicio est, diligens suorum cujusque oculorum custodia. Nam sicuti alibi prodest laqueum videre, ne capiaris; ita hic contra minimè capitur, qui minimè est oculatus, minimeque advertit ad laqueum. Et utinam non advertisset Juvenis ille Eremita apud Raynaudum, nunquam certè fascinatissimè fuisset. Ingressus ille cum Abbate suo in urbem, ubi feminas obvias habuit, in eas curiosius oculos conijcens, solite quasivit, cujusmodi eæ res essent? Cui Abbas anseres esse respondit. Reversus postmodum puer in eremum fletu puerilique ejulatu omnia complere, singultibus lustra lacessere, & quasi agrotanti similis languere cepit. Ad quem dum Abbas solatij causâ reviseret, animumque afflictum dicit leniturus, quæreret, quid vellet? Anserem, inquit, volo Pater mi, quam in civitate vidi. Hoc mihi tot lacrymarum causa. Qua petitione senex consternatus, extemplo luculentâ suos paranesi adhortatus est, oculos diligenter custodirent, cum etiam innocens ille puer, cui ignotæ hætenus femina, liberaliore oculorum licentiâ sit captivatus. *Ne respicias mulierem, ne forte incidas in laqueos & retia illius,* monet *Eccli. 9. 3.* Sapiens. Vbi Chrysostomus notat non prohiberi simpliciter aspectum, id enim nonnunquam fit ultro, sed ne curiose intueamur, ne contemplationi immoremur, cujusmodi regulam etiam S. Augustinus suis dedit: *Oculi, inquit, vestri etsi jaciuntur in aliquam feminarum, desigantur in nulla.* Et S. Hieronymus Rusticum Monachum etiam in matre aspicienda cautum esse vult: *Matrem ita vide, ne per illam alias videre cogaris.* Id quod etiam fideliter servabat B. Aloysius Gonzaga, qui adhuc puer cum Matre propria loquens, nunquam oculos in vultum ejus defigebat, sed modestè demissos tenebat. At verò æterna Sapientia Christus Glaucopys, quoscunq; cœlestibus suis oculis respicit, vel à quocunq; vicissim respicitur, huic aliud quàm vitam immittere non potest: *Petrus, (Augustini verba sunt) dum insidiaretur gregibus aquoreis piscium in mari, ipse in rete incidit Salvatoris.* Sed quod illud fuit rete? Vtique carulei ejus oculi. *Ambulans Iesus juxta mare vidit duos Fratres.* Vidisse satis erat, ut caperentur: sic enim & Matthæus, sic sincerus Nathanaël, sic Zachæus, alijque capti sunt. Matthæus hæc de se: *vidit Iesus hominem sedentem in telonio, ait illi: sequere me.* Nathanaëli ex Christo quærenti, *unde me nosti?* responsum est: *primquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te.* Quod idem erat ac dicere: novi, & ad me traxi, quia vidi. De Zachæo Evangelista: *suspiciens, inquit, IESVS vidit illum, & dixit: Zachæe festinans descende.* Quam autem salubris fuerit ille aspectus, patet ex eo quod sequitur: *quia hodie salus domui huic facta est.* Alterum instrumentum capiendis hominibus utile est hamus; nam salomone teste: *sicut pisces capiuntur hamo, sic capiuntur homines.* Quis ille & qualis hamus? dona ac munera; de quibus ita Poëta:

Imi-

Hier. ep. 4.
ad Rustic.Aug. ser. 4.
de SS. Petro & Paulo.

lo.

Matt. 4.

Matt. 9.

Ioan. 1. 46.

Luc. 19. 5.

II.
Hamus
sunt dona.Raynaud.
ocul. myst.

Eccli. 9. 3.

Chrys. hom.

3. de verb.

Esaia.

Aug. reg. 3.

c. 21. tom. 1.

Mart. l. 5.
epig.
l. 6. epig.

Imitantur hamos dona - -
Et rursum: *Munera magna quidem mi-*
sit, sed misit in hamo;
Et piscatorem piscis amare potest?

Potest enim verò & amat, præsertim si hamus sit aureus: hoc non tantum pisciculi, sed maximi etiam pisces attrahuntur, quales sunt Magnates, juxta illud recentioris Poëtæ:

Magnates quasi Magnetes; hi ferrea, verum

Ad se Magnates aurea cuncta trahunt.

Eccl. 8. 2.
Sueton.

Et illud Sapientis: *multos perdidit aurum, & usq; ad cor Regum extendit;* hoc est, etiam corda Regum penetrat & captivat. Caligula Imperator, auro ita adhamatus erat, ut subinde super immensos auri acervos nudis pedibus incederet, subinde toto sese corpore volutaret. Hastingius quidam, apud

Commin. l. 8.

Comminæum, Edvardi Regis Angliæ familiaris, cum à Ludovico XI. Galliarum Rege sui demerendi causâ ingentem aureorum, qui cataphraëtis equitibus signantur, summam sibi dono missam aspiceret, exclamavit: *Ludovice captivum me tenes; quis enim valet tot armatis, an hamatis potius, resistere?* Pisces inhamantur comedendo escam, quâ hamus occultatur;

Mart. l. 5.
ep.

- - namq; quis noscitur
Avidum vorat à decipi scarum muscâ?

Et quid aliud munerû acceptio, quàm comestio quædam est? hinc illud tritum: *in fauces injicere, in fauces recipere;* scilicet dona. Sed ô fatalem escam, quæ rarò prenditur sine vulnere, &

quod plus sine suspensio! *prendere e-* Novarin.
nim & pendere non nisi unâ inter se literâ adag. n. 992
discrepant, ajebat Edmundus Cantuariensis; nec facile piscis aliquis hamum, prendidit, quin pependerit. Apprehendit Judas in hamo triginta argenteos, & mox velut pisciculus è filo pendit, Orciq; culina exenteratus cecidit: *suspensus crepuit medius, & diffusa* Act. 1. 18.
sunt omnia viscera ejus. Similiter acceptis donis suffocata est quædam Virgo Ephesina apud Brusonium, quæ Brenno Gallorum Duci patriam prodere, de proditoribus.
spondit. Consensit Brennus; sed occupatâ urbe, ubi copiam ejusmodi rerum, quæ ad muliebrem mundum pertinent, collegisset, per milites omnia in Virginem proijci jussit, sicque eam donando suffocavit. Præclare Novarinus: *propinquus est suspensio, qui prater fas munera accipit.* Et Moyles sicuti dixerat: *maledictus qui pendet;* Deut. 21. & 27.
ita dixit: *maledictus qui accipit munera,* quasi indicare vellet, alterum ab altero minimè ablutere. Huc facit & illud Sapientis: *qui dat munera, aufert animam accipientium;* aufert enim communiter Justitiam, quæ secundum Philosophum est virtutum præclarissima, & ipsa est omnis virtus: sine virtute autem quid aliud est homo, quàm cadaver sine anima? Exclamaverat subinde ad uxorem Pater Samsonis Manue: *morte moriemur, quia vidimus Deum.* Indic. 13.
Cui respondit mulier: si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holocaustum & libamenta non suscepisset. At hodie multi Judices qui alios occidere deberent, ipsi occiduntur; cum enim aliena vendunt crimina, cum de manibus reo.

reorum libamenta suscipiunt, sua faciunt esse peccata, inquit Cassiodorus; *Jacob. 1. 15.* peccatum autem, ut notum ex Apostolo, generat mortem.

Sed etiamne Deo familiare hamo piscari? Author Imperfecti negare id videtur, cum ait: bene Apostolica instrumenta piscandi retia vocantur, qua captos non perimunt, ut hami, sed reservant.

Divus Epiphanius tamen Deum totum esse hamum affirmare non dubitat, B. Virginem sic alicubi alloquens: ave gratia plena hami esca, spiritualis siquidem in te hamus divinitas. Rectissime profecto; nemo enim magis homines capere satagit, quam Deus. Qui enim proprium filium, qui pretiosissimam,

Rom. 8. 32. ejus Matrem, ceu aliquam hami escam, tam gratiose nobis objecit, quomodo non omnia cum illis donavit? Dum aurum, dum gemmas, dum lapides pretiosos habemus, omnia nos habere putamus: & quid aliud sunt divina Sacramenta, gratia justificans, habitus supernaturales virtutum, dona Spiritus Sancti, nisi exquisitissimi quidam thesauri, de quibus B. Agnes sic apud D.

Amb. l. 4 epist. 34. Ambrosium gloriatur: ornavit inestimabili dextro cherio dexteram meam, & tollum meum cinxit lapidibus pretiosis. Tradidit auribus meis inestimabiles margaritas, & circumdedit me vernantibus atq; coruscantibus gemmis. Induit me cyclade auro texta, & immensis monilibus ornavit me: ostendit mihi thesauros incomparabiles, quos mihi daturum, si ei perseveravero, repromisit. Ostendere aliquid delectabile, est trahere. Sic ramum viridem ostendis ovi, & trahis illam; nuces puero demonstrantur, & tra-

hitur, inquit Augustinus. Et Christus de suo Patre: nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. (utique sicut piscem objecta esca) & ego resuscitabo eum. *Aug. tract. 26. in Ioan. Ioan. 6. 44.*

Quid ita? ergone in ipso tractu mors? Est equidem: nullus enim absque vulnere piscis hamo extrahitur; & sicut dona hominum, sic & multo magis divina sauciant, imò mactant, juxta illud vulgatum: mactare beneficijs. Ita mactari se clamabat S. Franciscus Xaverius, cum diducta subinde à pectore vestecopiam cœlestium gratiarum ultra sustinere non valens, anhelus repetebat: satis est Domine, satis est.

III.

Sed jam tandem nassa tertium piscandi instrumentum sese objicit, inquam ut facile intratur, sic difficulter exitur. Dæmon hic miram in capiendo felicitatem habet; ultrò enim homines in ejus nassam (quæ peccandi occasiones sunt) currunt; nec tamen inde facile exeunt. Hinc sæpe audimus hunc illumve dicentem: non possum me ex hac vel illa peccandi occasione extricare, difficile mihi hanc illamve personam, societatem, cōversationem pravam deserere; sum in nassa.

Nassa occasio vitij & virtutis.

Prov. 18. 3. Impius, ait Salomon, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. Per profundum S. Chrysostomus intelligit peccandi consuetudinem, quæ necessitatem quandam peccandi affert, neque permittit peccatorem eò reverti unde ex-ciderat. Et homil. 22. in Genes. grave, inquit, est, dilecti, grave capi laqueis Diaboli: anima enim postea quasi in retibus & nassa comprehensa trahitur, & à mala consuetudine obruta contemnit.

Chrysof: ep. ad Theodo.

peni-

Hugo in Ps.
13.

Nassa Bo-
hemis
Wrs
dicitur.
V. Dubra-
vium hist.
Bohem.

l. de regres-
su anim. ab
inferis c. 2.
Gen. 3.

Eccl. 7.

penitentiam, vel ut Hugo, contemnit conscientiam. Familia celebris in Bohemia fuit Werfovicensium, qui nassam pro insigni habebant. Hi nimisquam versuti erant, quia ut ipsi regnarent plurimas Ducibus Bohemæ insidias tetenderant, plurimas nassas posuerant. Et verò non exisset inde dolorosa venatione, (piscationem potius dixero) captus Jaromirius, nî è cœlitibus D. Joannem Baptistam; è domesticis fidelio rem reliquis Howoram liberatores nactus fuisset. Nempe verissimum est quod dixit Hugo Eterianus: homo ad capiendum aptissima venatio. Quis Dæmone versutior? quis fraudulentior? (serpens enim callidior erat cunctis animantibus) habet ipse mille artes pisciculos in nassam alliciendi, quos tamen non intendit nisi perimere. Plurimum autem hac in re imitatur Crassum illum Romanum, qui murænas suas nolâ convocare solebat. Pulsat Dæmon nolam suam, & ecce pisces agmine pleno ad eum currunt. Mysterium accipite ex sacro Paræmia ste. De fenestra, inquit, domus mea per cancellos prospexi, & video parvulos, considero vecordem juvenem. Et ecce occurrit illi mulier ornata meretricio, præparata ad capiendas animas, apprehensumq; deosculatur juvenem, & procaci vultu blanditur dicens: idcirco egressa sum in occursum tuum desiderans te videre, & reperi: intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Egypto: aspersi cubile meum myrrha & aloë, & cinnamomo. Veni fruamur cupitis amplexibus; non est enim vir in domo sua, abiit viâ longissimâ. Et ita irretivit eum

multis sermonibus. Ipseque statim eam sequitur, ignorans quòd ad vincula stultus trahatur. Vel ut Symmachus legit: exultans super vinculis, vel ut alij, super tintinnabulis. Erat enim quondam puellis levioribus in usu, ut calceis tintinnabula & nolas applicarent, quòd Juvenes ad se intuendum excitarent, & in sui amorem provocarent, id quod etiam mollem & semineum Gabinium factitasse testatur Cicero in Pisone. Verè tintinnabula Dæmonis meretrices dixerò, quæ tam multos homines Orco capiunt. Nam ut acutè dixit Italus Prædicator: "Dæmon Deum æmulatur; ille voluit homines piscari per viros, iste vult piscari eos per feminas. Ille ut pisces deferat in cœlum; iste ut coquendos deferat in Infernum.

At proh dolor! quàm pauci respectivè in Dei nassam & sagenam vocati intrant. pauci enim electi queritur Christus; pauci escâ illâ saluberrimâ, cujus meminit David: venite gustate quoniam suavis est Dominus, trahuntur; quam tamen si vel modicum gustarent, profectò non amplius ex hac nassa exire cuperent. Qui enim te ô Deus gustant, magis esuriunt; qui bibunt, adhuc sitiunt. Opus tamen & hic astutiâ est. Hinc etiam in Apostolis suis calliditatem, serpentinam Christus requisivit, cum eis dixit: estote sicut serpentes. Et Paulus coram suis Corinthijs gloriatur: cum essem astutus dolo vos cepi. Hoc est, ut D. Thomas explicat, artificiosâ solertiâ, & cautâ prudentiâ vos à gentilismo ad Christianismum converti. Quem in hoc negotio egregiè imitari noverat S. Franciscus Xaverius Indiarum

Laured.
„ silv. tid.
„ Mere-
„ trix.
„

Psal. 33. 9.

Eccl. 24.
29.

2 Cor. 12. 16
Thom. 22.
q 55. a. 4.
ad 1.

Horat.
Tursell.
l. 2. vita
cap. 3.

rum Apostolus, cum personam aliam
atque aliam sapius induit, quò sese in-
animos Barbarorum insinaret; nolá-
que & ipse usus plurimos hac arte pi-
sciculos in nassam Christi convocavit.
Audire lubet vitæ ejus Scriptorem :
" humanæ salutis avidior Xaverius",
" novas subinde excogitans juvandorum
" hominum rationes, ad omnia descen-
" debat. Illud autem in tali viro admi-
" rabile, & utilius, quàm speciosius in-
" stitutum. Homo id ætatis atque au-
" toritatis, vias plateasque cum *tintum-
" bula* circumibat; puerosque ac servos
" ad Christianam doctrinam convocans,
" ad viarum angulos & compita subinde
" tali carmine incolarum pietatem exci-
" tabat. Fideles Christiani, liberos ve-
" stros, servosque, pro vestra in Chri-
" stum caritate, ad Christianam discipli-
" nam dimittite. Ad hanc rei novita-
" tem maximi puerorum ac mancipio-
" rum undique se proripientium, alio-
" rumque hominum concurrebant gre-

ges. Quos ille omnes in adem B. ,,
MARIÆ quasi agmine adductos Cate- ,,
chismum modulans docebat. Nec ,,
minùs industrius Piscator fuit Noster. *Rho var.*
item P. Emmanuel Ortega Xaverianæ *bist. lib.*
charitatis æmulus, dum in ipsas aquas *c. 3. §. 3.*
spe prædæ insiliebat. Crescunt per- *Nostra.*
Peruvium amnes insanum in modum,
collectisque imbris rapidi, ac violenti,
barbarorum casas & pagos non se-
mel abripiunt, multis haustis morta-
libus. Id cum fieret, Emmanuel sese
fluvio committere minimè dubitavit,
nandoque Indos fluitantes assequi, ut
jam jam morituros suprema expiaret
absolutione. Numquam sincerior,
mihi credite, atque in negotio salutis
dulus est; hic juvat esse captiosum. Si
enim, ut ille ait, *Greg. Nat.*
divinissimum censetur cooperari Deo in
salutem animarum, suum operæ præ-
tium fecit, qui in nassam Christi
vel unam traxit ani-
mam.

DOMI-